

BTS avelsutvärdering 2024

Vårt högst prioriterade mål i RAS är att

Borderterriern skall fortsatt vara mentalt och fysiskt sund samt jaktligt och exteriört fullgod

Samtliga mål i borderterrierns RAS har syftet att bidra till detta.

Rasens population/avelsstruktur

Mål population/avelsstruktur

- Rasen ska ha en god effektiv population (= genetisk variation)
 - **Prioriterat mål**
- Bibehålla en låg genomsnittlig ökning av inavelsgrad (COI), d v s under 2 %
 - Fokus på mycket lågt COI kan leda till överanvändning av hanar (t ex importer), vilket vore negativt för den effektiva populationen.
 - Enligt klubbens värdegrund (se ovan) läggs fokus på information och ömsesidig respekt
- Det genomsnittliga antalet kullar/hanhund i avel per år skall inte öka under den närmaste femårsperioden.
- Generationsintervallet skall närma sig 5 år under den närmaste femårsperioden.
- Registreringar ej under 500 st/år
- Aveln ska bedrivas i en sammanhållen population

Mål, effektiv population: Inte uppfyllt

Avelsbasen är smalare än önskvärt, nödvändigt eller hälsosamt för rasen.

Under 2024 användes 43 hanar och 66 tikar, varav en tik hade 2 kullar.

Den effektiva avelsbasen räknades fram senast 2023 med programmet Lathunden över en femårsperiod. Under tio år har den utnyttjade avelsbasen legat nära det kritiska värdet 100. Den här trenden behöver vi vända med långsiktigt hållbara förändringar i avelsurvalet.

Mål, COI: Uppfyllt

Målet för COI är väl uppfyllt. Medelvärdet för 2024 års kullar var 0,5 %. Ingen kull översteg SKKs rekommendationer att inte överstiga 6.25% (vilket motsvarar en kusinparning).

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inavelsgrad	1,1 %	0,9 %	1,3 %	1 %	1 %	0,9 %	0,9 %	0,7 %	0,5 %

Rasens genomsnittliga inavelsgrad. Beräknad över 5 generationer.

Fördelning parningar i %	Kullar födda									
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Upp t.o.m. 6,25%	89	85	85	101	110	115	93	81	67	
6,26% - 12,49%	1	1	2	0	0	1	1	1	0	
12,5% - 24,99%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
25% -	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

Kullar födda 2024	
Fördelning COI i %	Antal
Upp t.o.m. 1.0	55
1,0 - 2,0	7
2,0 - 6,25	5
6,26 - 7,2	0

COI: 55 kullar hade mindre än 1%, 7 kullar mellan 1% och 2%, respektive 5 kullar mellan 2% och 3,5%.

Mål, antal kullar per hanhund: Uppfyllt

Medelvärdet för antalet kullar per hane och år är 2024 1,6. Ett minskat antal kullar per hane och år är positivt, men hur det påverkar den effektiva populationen beror också på i vilken utsträckning avelshanarna:

- är besläktade med övriga borderterrier i Sverige
- återkommer i avel från år till år
- är besläktade med varandra

	Antal kullar reg. 2024	Antal valpar 2024	Antal kullar totalt kullar	Antal valpar totalt valpar
Loki Od Paplové Cesty	5	21	12	48
Nimbus *	4	21	4	21
Zulu Fiery Lucifer	4	20	9	42
Baddy In Token Unicorn	4	15	20	79
Gibas Moose Fly *	3	12	3	12
Redgate's Moonstuck *	3	12	3	12
Trientalis Med Wind	2	14	8	40
Lairehope Vendel King	2	12	3	13
Klettermusens Shot In The Blue*	2	11	2	11
Sweeping Blue Angel	2	10	12	62
Hailees Xeric	2	10	6	23
Ivy Teams Ace Of Spades *	2	10	2	10
Fågeltorps Björn Bosch	2	9	3	13
Bombax Oden	2	6	8	23

Hanhundar med två eller fler kullar 2024

14 hanar av 43 (32%) av de hanar som har avkomma registrerad 2024 fick mer än en kull, fem stycken av dessa hanar var debutanter *

En strategi som syftar till flera olika mål är att rekommendera begränsning av antalet kullar innan avkomman har utvärderats. De flesta tycks följa rekommendationen som är avsiktlig väg när det gäller antal kullar samt hur och när utvärderingen ska ske.

Släktskap med övriga borderterrier i Sverige:

MK betyder mean kinship räknat som medel % COI med en generation. Det är gynnsamt för den framtida tillgängliga avelsbasen om många kullar har föräldrar med ganska låg nuvarande och förväntat framtida MK. Hanhundarnas MK har ett stort spann, från nästan noll till 2. Genomsnittet får nuvarande MK ligger kring 1 vilket är på samma nivå som tidigare. MK ej ännu beräknat för 2024.

Framtida MK beror på nuvarande MK och hur många barn och barnbarn hunden kommer att få från 2025 och framåt. En hund helst inte bör få fler barnbarn än dubbla matadorgränsen. Under 2024 har det inte tillkommit hundar med fler än $2 \cdot 80 = 160$ barnbarn.

	Födelseår	Svenskfödda avkommor	Svenskfödda barnbarn
DAMDYKE GENTIL HUGEL	2003	97	381
TULLYMURRAYN LEXINTON	2006	110	289
CONUNDRUM TANGLED UP IN BLUE	2003	94	246
BUBBLES FLERET MORAVIA	2008	36	235
BJÖRSHULTS ARNE ANKA	2011	79	201
BARSETTA ENGLISH NOBLEMAN	2003	10	185
BORDERBY'S NITTY GRITTY	2014	80	177
SUB TERRAM WORKING GIRL	2007	10	173

Hundar födda år 2003 eller senare som har 160 eller fler svenskfödda barnbarn

En strategi för att minska antalet kullar per hanhund är att rekommendera begränsning av antalet valpar per hane, den så kallade matadorgränsen. BTS har valt att lägga den på ca 5% av en generation, dvs 80 valpar vid 400 registreringar per år och 4 års generationsintervall. Under 2024 var det ingen hanhund som passerade den gränsen.

Mål, generationsintervall: Uppfyllt

Medelåldern för hanar i avel var 4,4 år 2024.

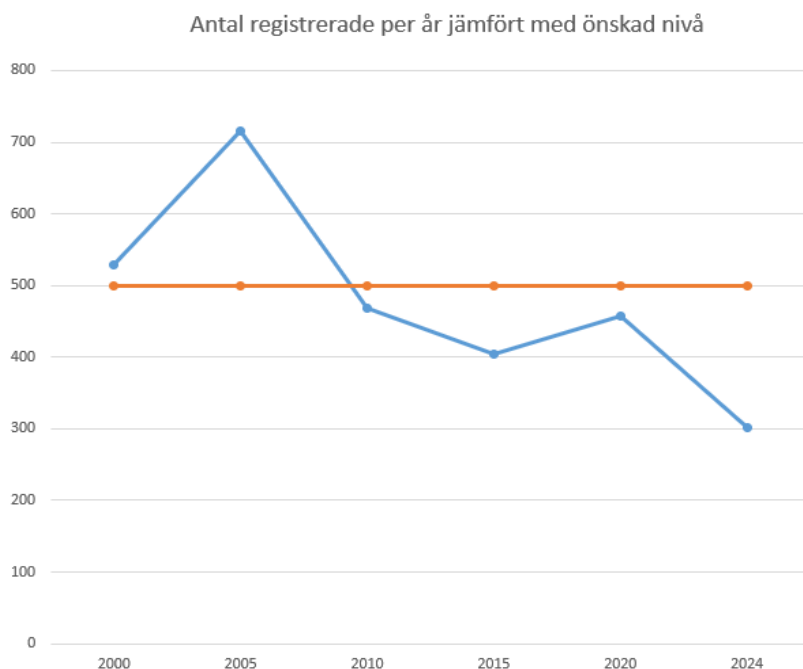
Den äldsta fadern 2024 var född 2014.

Ingen hane eller tik fick valpar före 19 månaders ålder under 2024.

Mål, registreringar: Ej uppfyllt

Antalet registreringar har 2024 gått ner, rent generellt har registreringarna gått ner i de flesta raser vilket är oroande. Målet nåddes tillfälligt 2021 eftersom registreringarna ökade under covid19-pandemin.

2024 registrerades 301 (nergång 3,83 % från 2023) hundar varav 6 var import: en hane från Storbritannien, en hane från Finland och en hane från USA. en tik från Norge, en tik från Tjeckien och en tik från Storbritannien.

Antal registrerade valpar per år

Mål, sammanhållen population: Inte uppfyllt

Målet att aveln ska bedrivas **utan tydlig uppdelning** i subpopulationer, t ex mellan jakt- och sällskapslinjer, kan mätas som ett av målen för mentalitet och bruksegenskaper: minst en tredjedel av kullarna ska ha minst en grytmeriterad förälder.

Övrigt, population/avelsstruktur

Kullstorleken ligger på 4,3 valpar per kull vilket är lite lägre än medelvärdet de senaste 20 åren (4.4).

68 kullar registrerades 2024 och kommer från 43 olika uppfödare, varav 39 hade kennelnamn.

Andelen kullar från uppfödare utan kennelnamn har minskat.

Ett nytt kennelnamn registrerades under 2024: Du Pont Bay

Drygt 90 % av uppfödarna var medlemmar i BTS under 2024. De som inte var medlemmar hade en kull var.

11 av uppfödarna hade 2 eller fler kullar registrerade 2024.

Uppfödare	kullar	valpar
Björshults	4	23
Borderfun	4	13
Sub Terram	3	10
Kontrast	2	11
Stormbreaker	2	10
Ground Workers	2	8
Sweeping	2	8
Gibas	2	8
Lyckliga Helleborus	2	7
Steffex	2	7
Borderby's	2	6

Uppfödare med fler än en kull registrerad 2024

Hälsa

Mål hälsa

- Att bibehålla borderterrierns goda hälsostatus
- Frekvensen av de hälsoproblem som uppmärksammats skall ej öka under den närmaste femårsperioden
 - **Prioriterat mål**

Mål, hälsostatus / frekvens hälsoproblem: uppfyllt

BTS genomförde en hälsoenkät årsskiftet 2020–2021 där ägarna till 19 av 20 nu levande borderterrier i alla åldrar anger att de har gott eller mycket gott allmäntillstånd. De detaljerade svaren indikerade att samma fokusområden som tidigare är aktuella, dvs kramper samt problem med hud, mage eller mun. Samtliga problem är stabila eller minskande i frekvens. En analys av hälsoenkätens svar finns i ett separat dokument på BTS hemsida.

De hälsoproblem som rapporterats in till avelskommittén under 2024 är i linje med hälsoenkäten 2020/2021.

Såvitt det går att bedöma för 2024 är båda hälsomålen uppfyllda.

Övrigt, hälsa

En strategi för hälsa som är mätbar gäller rekommendationen att avelsdjur ska ha känd genetisk status för SLEM (tidigare kallat Shaking Puppy, enkelt recessivt nedärvt). KSS innebär att hunden har känd genetisk status via eget DNA-test (fri eller bärare) alternativt DNA-testade och fria föräldrar eller far/morföräldrar. KSS publiceras i BTB valpkullar.

Mentalitet och bruksegenskaper

Mål mentalitet och bruksegenskaper

- Att bibehålla de mentala egenskaper som gör borderterriern till en duglig grythund och till en socialt väl fungerande hund
 - **Prioriterat mål** (borderterriern skall fortsatt vara mentalt och fysiskt sund samt jaktligt och exteriört fullgod)
- Att antalet BPH-beskrivna hundar skall nå totalt minst 500
- Att öka antalet grytprovade hundar per år
- Att minst en tredjedel av kullarna ska ha en eller två grytmeriterade föräldrar

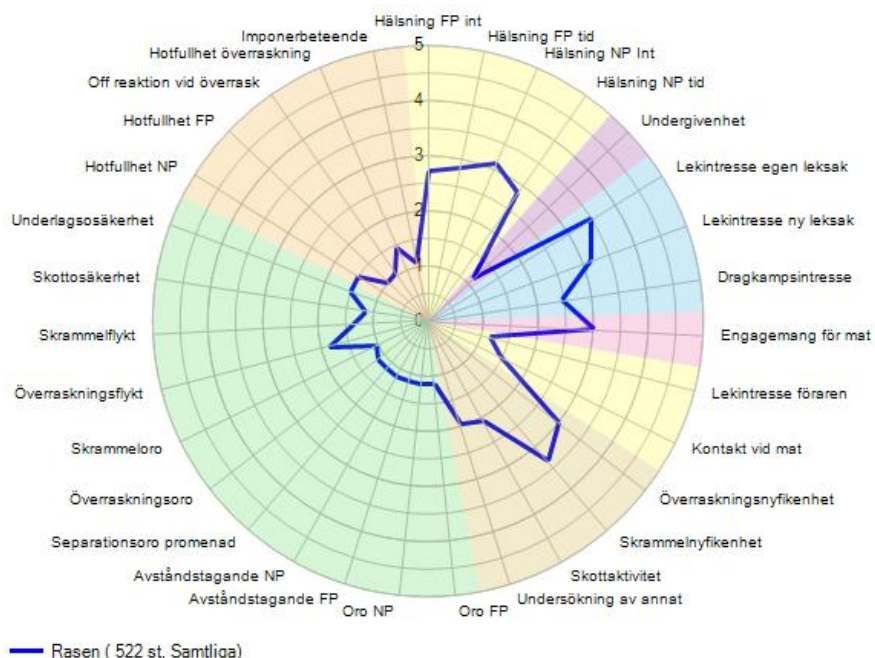
Med bruksegenskaper avses för borderterrier fysisk och psykisk förmåga att arbeta i gryt. Dessa egenskaper utgör grunden för hundens förmåga att användas till ett brett spektrum av olika arbeten och aktiviteter, samt förmågan att fungera i ett utmanande modernt samhälle.

Mål, mentala egenskaper: Svårt att mäta

Den subjektiva uppfattningen är att målet är uppfyllt. En stor andel av hundarna används till olika aktiviteter där de behöver vara socialt väl fungerande. BPH- och grytprovresultaten ger också intrycket att de allra flesta som prövas är mentalt sunda och jaktligt fullgoda.

Mål, BPH: Uppfyllt

Målet för antal BPH-beskrivna är minst 500 år 2027. 2024 startade 57 hundar på BPH varav två avbröts på begäran av beskrivaren, därav är målet 500 redan uppfyllt med 522 beskrivna hundar. Beskrivningen stämmer i stort sett med den gängse uppfattningen om borderterrierns mentalitet. Det enda undantaget är en större spridning än förväntat i beteende vid möte med främmande människor, där borderterriern av många uppfödare (men inte av alla) förväntas vara väldigt sociala.

Medelvärde samtliga BPH-beskrivna borderterrier, 522 st.

Mål, antal grytprov: inte uppfyllt

Möjligheterna att träna inför och starta på prov i provgryt är begränsade, speciellt i norra delar av landet. Finland har sedan 2023 tillfälligt stoppat grytproven så inga svenska hundar kan meriteras där vilket kan påverka antalet starter.

4 individer gick sammanlagt 8 grytjaktprov under 2024, alla första pris. Sedan 2020 krävs inte längre grytanlagsprov med kvalitet 1 (i provgryt) för start på grytjaktprov (i naturgryt). 1 av hundarna har kvalitet 1, medan 2 använde sig av möjligheten att starta på grytjaktprov utan merit från provgryt. På grytanlagsproven startade 12 hundar, alla med kvalitet 1 som pris.

Mål, sammanhållen population / grytmeriterade föräldrar: ej uppfyllt.

Målet att aveln ska bedrivas utan tydlig uppdelning i subpopulationer, t ex mellan jakt- och sällskapslinjer. Sedan flera år har runt hälften av kullarna minst en förälder med svensk eller finsk grytprovsmérit. 17 kullar, 25% hade minst en grytmeriterad förälder, vilket är en minskning.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Andel kullar med minst en grytmeriterad förälder	50%	57%	48%	36%	41%	46%	47%	41%	25%

Andel kullar med minst en grytmeriterad förälder

Det här målet syftar till att stärka både den genetiska bredden (sammanhållen population) och kvaliteten i mentalitet/bruksegenskaper (andel kullar med minst en grytmeriterad förälder) samt i viss mån i funktionell exteriör. Det finns dock en risk för att det motverkar populationsmålet om det blir väldigt svårt att grytmeritera i Sverige och därmed finns få grytmeriterade hanar tillgängliga för avel. Den här aspekten behöver bevakas, men att ompröva målet skulle vara en tråkig nödlösning.

Övrigt, mentalitet och bruksegenskaper:

BTS lägger stor vikt vid att rasstandardens svenska översättning ska tydliggöra kopplingen till borderterrierns ursprung som grythund. Detta har betydelse för både mentalitet/jaktduglighet och exteriör. En strategi är att verka för att SKK återinför det avsnitt om bakgrund och ändamål som utan föregående remissförfarande togs bort vid uppdateringen år 2020.

Exteriör

Mål exteriör

- Bibehålla borderterrierns konstruktion och rastypiska detaljer relaterat till dess ursprung som grythund
 - **Prioriterat mål** (borderterriern skall fortsatt vara mentalt och fysiskt sund samt jaktligt och exteriört fullgod)
- Medelvikten hos borderterrier skall inte öka under de närmaste fem åren utan hellre närma sig rasstandardens angivelser
 - Kommentar: Funktionsrelaterad storlek bedöms med hjälp av spanning

Mål, Konstruktion och rastyp relaterat till ursprung som grythund: Svårt att mäta

Den subjektiva uppfattningen är att borderterriern fortsatt är exteriört lämpad för sitt ursprungliga arbete. Det är dock en utmaning sedan lång tid tillbaka att hålla särskilt hanhundar inom spanningsbar storlek. En strategi som lagts under mentalitet, att verka för återinförande av bakgrund och ändamål i rasstandard, är också viktig för det här exteriöra målet.

Mål, Vikt: N/A

Vägning genomförs vid Årets Border vartannat år, senast 2023. De indikerar en medelvikt som är stabil sedan många år men högre än rasstandardens angivelse. Nästa vägning och mätning planeras vid Årets Border 2025.

Medelvikt	1983	1985	1999	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Hanar	7,9	8,4	8,5	8,7	8,7	8,7	8,6	8,5	8,7
Tikar	6,8	7,0	7,1	7,1	7,3	7,4	7,1	7,4	7,3

Medelvikt

BTS anser att "spanning" vid exteriörbedömning är viktigare än hundens tyngd för att bedöma storlek med avseende på lämplighet för grytjakt. Möjligheten att spanna hunden beror på flera faktorer som bröstorgans form, flexibilitet och bröstomfång. Bröstomfånget mäts i samband med vägning och visar en stor spridning mellan hundarna.

Mankhöjd	2011	2013	2015	2017	2021	2023
Hanar	35,9	35,9	36,1	35,6	35,3	35,6
Tikar	33,3	33,1	33,6	33,6	33,5	33,1
Bröstomfång	2011	2013	2015	2017	2021	2023
Hanar	46,4	46,5	46,5	46,1	46,2	47,2
Tikar	43,1	43,4	43,5	43,0	42,7	45,2

Mankhöjd och bröstomfång

Sammanfattning

Fyra av de 14 målen i RAS är mätbart uppfyllda under 2024, medan ytterligare fem bedöms som uppfyllda. Fem mål är inte uppfyllda.

Uppfödarna arbetar tydligt i linje med avelsrekommendationerna. Av de mål som berör avelsurvalet mätt på årsbasis är COI, kullar per hane och år samt generationsintervall uppfyllda.

Målet för genetisk bredd beräknad som effektiv avelsbas, som måste nås med mer långsiktiga medel, är dock inte uppfyllt. Här behöver BTS fortsätta att arbeta med att tillhandahålla mer information och fler eller mer lättillgängliga verktyg samt arbeta för att hitta en bredare avelsbas och att få uppfödarna att våga använda "oprövade" hanar. Avelsbasen skulle också få visst stöd om vi kunde nå målet på minsta önskat antal registreringar.

Alla mål för hälsa, mentalitet och bruksegenskaper samt exteriör är eller bedöms vara uppfyllda med undantag för antalet grytprövade hundar samt kullar med minst en grytmeriterad förälder.

BTS behöver arbeta för att stötta uppfödarna att upprätthålla det goda läget, och för att förbättra möjligheterna för samtliga borderterrierägare att träna och pröva sin hund i gryt.